

Kongelig åpning av Halden fengsel

I skrivende stund er jeg fortsatt litt i "Halden-rus". Markeringen av åpningen av Halden fengsel ble på samme tid høytidsstemt og storslått – og nær og varm. For et flott bygg vi har fått, og for noen dyktige medarbeidere vi har til å bruke dette verktøyet!

Åpningen av Halden fengsel er naturlig nok hovedsaken i denne utgaven av Aktuelt for kriminalomsorgen. Bilder og tekst formidler hvilken festdag dette var! Takk til alle som bidro til å gjøre dette til en stor dag. Noe av det som gledet meg mest, var at åpningen ble et "vindu" utad for de verdier hele vår virksomhet er tuftet på. Dermed ble det ikke bare en feiring av Halden fengsel, men en markering av idealene for norsk straffegjennomføring. Derfor var dette en hyllest til hver og én som har sitt virke i kriminalomsorgen!

Samhandling har vært en rød tråd gjennom prosjektet, slik det også er en rød tråd for god straffegjennomføring. Statsbygg, kriminalomsorgen og lokale myndigheter har måttet samhandle – og alle aktørene ga i sine hilsningstaler uttrykk for at det hadde vært en fruktbar og god prosess (og innenfor budsjett og tidsramme!). Vi må også samhandle med andre aktører i den daglige virksomheten vår. Ikke alle steder er lokalene lagt så godt til rette for denne samhandlingen som i Halden, men vår vilje til å samhandle godt med blant andre helse, skole og NAV, skal være den samme i det ganske land. Bare slik kan vi lykkes med vårt samfunnsoppdrag.

Et samfunnsoppdrag som byr på mange utfordringer, noe jeg ble vitne til for noen uker siden da jeg besøkte ett av våre fengsler. En sterkt utagerende, psykisk syk innsatt måtte flyttes fra sikkerhetsselle til sikkerhetsseng, og jeg fikk lov til å overvære flyttingen. Det var en sterk opplevelse å se slik menneskelig lidelse på nært hold, men jeg ble svært imponert over profesjonaliteten hos de tilsatte!

Jeg vil benytte anledningen til å takke for den fine måten jeg blir tatt imot på når jeg er på besøk i kriminalomsorgens enheter, det være seg på friomsorgskontor eller i fengsel. Besøkene gir meg god innsikt i kriminalomsorgshverdagen. Jeg har rukket å besøke mange enheter, men har flere igjen. Vi ses derfor snart!

Nyt våren!

Marianne Vøllea

Kongelig åp

- Det er inspirerende å bli kastet slik glans over, sa direktør Ellinor Houm, Kriminalomsorgen region øst, da hun ønsket hjertelig velkommen til Halden fengsel. Dette var første gang Kongen er til stede ved åpningen av et fengsel. Åpningen var en flott dag for de 240 inviterte gjestene, for hele kriminalomsorgen og for samarbeidspartene som har bidratt frem til åpning og de som skal bidra i den daglige virksomheten i fengselet.

Tekst: seniorrådgiver Grethe R. Fodstad, KSF

Foto: GRF og Trond Øvstedal, JD Info

Nøkkelseremonien

Justisminister Knut Storberget takket Statsbygg ved direktør Hilde Nordskog for godt samarbeid og poengterte at fengselet ble bygget innenfor fastsatt tidsramme, og litt billigere. Han gratulerte alle som skal jobbe ved fengselet med dagen. Videre takket statsråden Halden kommune, ved ordføreren. Kommunen stilte tomt til rådighet, og har under hele byggeperioden bidratt til at dette fengslet skulle bli et fengsel der flere offentlige etater, frivillige organisasjoner og lokalt næringsliv sammen med kriminalomsorgen skaper god straffegjennomføring. Videre var statsråden opptatt barna som blir berørt av at en forelder settes i fengsel. – Barna har ikke skyld, sa han.

Fengselsleder Are Høidal

Fengselsleder Are Høidal understreket at da han hadde sin første arbeidsdag i Halden fengsel for ca. ett år siden, var byggeprosjektet

Åpning av Halden fengsel

Kongen kommer, til venstre direktør Hilde Nordskogen, Statsbygg, prosjektleder Arild Endresplass, statsråd Knut Storberget og fengselsleder Are Høidal. Bak statsråden skimtes fylkesmann Anne Enger, Østfold.

Fredriksten Artillerie Compagnie setter gjestene i feststemning der de vandrer til Aktivitetshuset hvor åpningsseremonien holdes.

Etter Nøkkelseremonien, fengselsleder Are Høidal, statsråd Knut Storberget, direktør Ellinor Houm, Kriminalomsorgen region øst og direktør Hilde Nordskogen, Statsbygg.

alt godt i gang under stødig ledelse av Statsbyggs Arnold Pedersen.

- Mitt oppdrag har vært å få på plass en organisasjon som skulle ta over stafettspinnen 1. april 2010. Derfor ble det naturlig for meg å lage følgende visjon:

"April 2010 – helt klar!"

Med delmål: "Problemfri oppstart"

Nå er april 2010 kommet, og vi er – **helt klare**. Vi har til og med hatt en problemfri "tjuvstart". 1. mars åpnet vi 56 plasser – så langt ingen store problemer. I morgen åpner vi 84 nye og deretter resten av fengselet. Dette er vi godt rustet for.

Han rettet en spesiell takk til Arnold Pedersen med stab, i Statsbygg.

- Vi har vært overivrige på å komme inn i anlegget. Dere har nok følt dere ganske invadert i denne hektiske innspurten, sa han. Han takket også byggeledelsen i OPAK med

Lars Arnås i spissen og til Brukerutstyrsprosjektet med Geir Smestad og stab for godt samarbeid. Han rettet en spesiell takk til Kriminalomsorgen region øst ved regiondirektør Ellinor Houm og prosjektleder Arild Endresplass. - Her er det mye god faglig tenkning Arild, sa han.

Nå ser vi fremover

Da kan det være på sin plass – å presentere Halden fengsels rykende ferske visjon:

"Straff som virker – endring som varer"

Det skal være vår ledestjerne. Trygg og sikker gjennomføring, med kompetansebygging for de innsatte som gir et bedre fundament å stå på, når de går ut porten for å etablere seg i samfunnet. Det skal vi bli gode på.

Tverrfaglighet blir den røde tråden.

Takk til **alle** som har sin arbeidsplass i Halden fengsel i dag. So far – so good.

Fengende underholdning av Halden fengsels kor.

Biblioteket er åpent, det har to ansatte, flere bøker er på vei.

Gjestene ble delt i grupper, gruppe fem hadde teamleder/førstebetjent Freddy Hansen og førstebetjent Monica Johansen som omvisere.

Her skal de innsatte lære matlaging.

For ett år siden var vi to, så han og viste til Lasse Andresen, tidligere leder av Sarpsborg fengsel, nå er vi over 200 – og flere skal vi bli.

Takk til Halden fengsels eget kor, band og orkester. 3 dagers trening – og dette resultatet. Imponerende.

Gaver

Etter omvisningen var tiden kommet til hilsningstaler og overrekkelse av gaver. Statsråden hadde valgt en gave til fengselet som understreket at ingen av de tilbudene som finnes i fengselet kan bli vellykkede uten at den innsatte selv tar ansvaret for sitt eget liv. Vanligvis har departementet gitt kunst til et nytt fengsel. Denne gangen ønsket statsråden at de innsatte skal bidra til at det blir god kunst på veggene. Til dette vil de trenge solid faglig bistand, som ellers under straffegjennomføringen. Fengselet fikk derfor penger slik at billedkunstneren Lotte Konow Lund kan ha

tegnkurs for de innsatte, og sammen med dem utarbeide tegninger som skal pryde veggene. De besøkende fikk se at det allerede henger noen slike tegninger på veggene. Det er resultater etter tegnekurs som hun har hatt sammen innsatte ved Bredtveit fengsel, og gitt til Halden. På Bredtveit jobbet de innsatte med temaet "Hva er et hjem for deg?"

Fengselets muligheter

- Gratulerer med dagen alle sammen, sa ekspedisjonssjef Marianne Vollan. - Vi lover å ta vare på de mulighetene dette fengselet gir til å levere solid faglig straffegjennomføring. Jobb nummer én blir hele tiden å ha blikket rettet mot det som skal skje etter løslatelsen. Vi vil at den som står ved porten og skal ut herfra, helst ved å ha vært innom en åpen fengselsavdeling eller overgangsbolig eller kanskje avsuttet med elektronisk kontroll, skal ha en jobb eller skoleplass å gå til, et sted å bo, ha fått orden på helsa og på økonomien.

Kanskje møtes han av en frivillig organisasjon som er et nettverk i tiden etter soningen. Har vedkommende barn, vil vi helst at den kontakten er opprettholdt under soningen og blitt forbedret gjennom for eksempel foreldreveiledning. Det er mange som må bidra for at det kan skje. Alle ansatte som skal jobbe her er viktige. Jeg er sikker på at ledere, saksbehandlere, miljøterapeuter, fengselsbetjenter og andre vil gjøre en utmerket jobb. Men også andre yrkesgrupper, frivillige og lokalt næringsliv som ikke er ansatt i kriminalomsorgen, skal ha sitt virke i fengslet.

Dette fengselet kan bare bli et godt fengsel for straffegjennomføring når vi i kriminalomsorgen spiller på lag med andre som også er en del av den innsattes hverdag.

Ansatte fra mange fengsler har bidratt med fagkunnskap, ideer og erfaring til Halden fengsel. En stor takk til dere. o

Skikkelige rytmer møtte gjestene på besøkrunden.

En av cellene, det er Ringerike fengsel som har laget blant annet inventar til cellene.

Departementsråd Morten Ruud og ekspedisjonssjef Marianne Vollan fra Justisdepartementet og Østfoldpolitiker, H, Ingjerd Schau, hygget seg under tapaslunsjen.

Hans majestet ble vist rundt av blant andre statsråden, fengselslederen og regiondirektøren.

Interiør fra besøksuset.

HALDEN FENGSEL – FLAT STRUKTUR OG TEAM-JOBING

Aktivitetstilbud til alle innsatte

Tekst: seniorrådgiver Grethe R. Fodstad; KSF.
Foto: Are Høidal, Elling Ellingsen, Vegar Karlsen og Grethe R. Fodstad

- Aktivitetstilbud til de innsatte er viktig, lediggang er roten til alt ondt, det er min grunnfilosofi, sier fengselsleder Are Høidal i Halden fengsel.
- Det er et godt skoletilbud for de innsatte i Halden fengsel, skolemyndighetene har gitt 25 årsverk. Vi legger vekt på nært samarbeid mellom skole og arbeidsdrift. Arbeidstilbudet er variert. Det er mulig å ta fagbrev i diverse verksteder. Her er til og med import av bedrifter. De får rimelig lokalleie og kommer med sine ansatte og sitt utstyr og gir arbeid til de innsatte. Etter løslatelse kan den enkelte fortsette i bedriften ute i samfunnet, på midlertidig eller varig basis, forteller han.
- Fengselet prioriterer også tilbakeførings-

arbeidet. Det er etablert et eget "servicetorg" i fengselet, - en møteplass for innsatte og de ulike instansene i samfunnet som er viktige for å lette tilbakeføringen etter soning, for eksempel NAV og boligkontor.

Verkstedet

Lederstruktur

- En grunnfilosofi i Halden fengsel, er at det skal være kort vei fra den øverste ledergruppa

til førstelinjen, der faget utøves. Dette gjelder både ute på avdelingene og ute på verkstedene. Det skal være få nivåer, med fokus på ledere som ser sine ansatte, sier fengselsleder Are Høidal.

Nav-hjørnet i Servicetorget.

Leder-kick off to uker før oppstart.

- Store fengsler er tradisjonelt bygd hierarkisk opp med tre eller fire ledernivåer. Det er ofte lang vei fra der beslutningene tas til der de skal gjennomføres. Mye informasjon kan bli borte på den veien. Tanken bak en flat struktur, er å rive de tradisjonelle pyramidene for å gi større ansvar og myndighet til lederne som står de ansatte og de innsatte nærmest. Den viktigste endringen i en flat struktur modell, er fjerningen av et mellomledersjikt og desentralisering av myndighet til førstelinjelederne. Den øverste ledergruppa har ansvaret for den helhetlige koordineringen av virksomheten, mens førstelinjeledelsen omsetter det man blir enige om i praktisk handling, sier Høidal.

Samarbeidsstruktur

- En slik modell krever en tett samarbeidsstruktur. Førstelinjelederne er definert som teamledere. Det er til sammen 8 teamledere i Halden fengsel. De har ansvaret for ca. 160 fengselsbetjenter og førstebetjentene som går i turnus. De fem i den øverste ledergruppa og de åtte teamlederne utgjør Halden fengsels lederteam og har felles ledermøter. På den måten er det store muligheter for å kunne "gå i takt" og "spelle mot samma mål"; understreker Høidal.

- Med på ledermøtene skal også lederne for skolen, helseavdelingen og Statsbygg være. Da dekker dette ledermøtet alle de ca. 350 årsverkene som har sitt virke i Halden fengsel. Tverrfaglighet skal stå i høysetet. Prest, NAV, bibliotek, spesialisthelsetjenesten, Konfliktrådet, bedriftslivet og frivillige organisasjoner vil også være nære samarbeidspartnere og bidra på forskjellige møtearenaer, orienterer han videre.

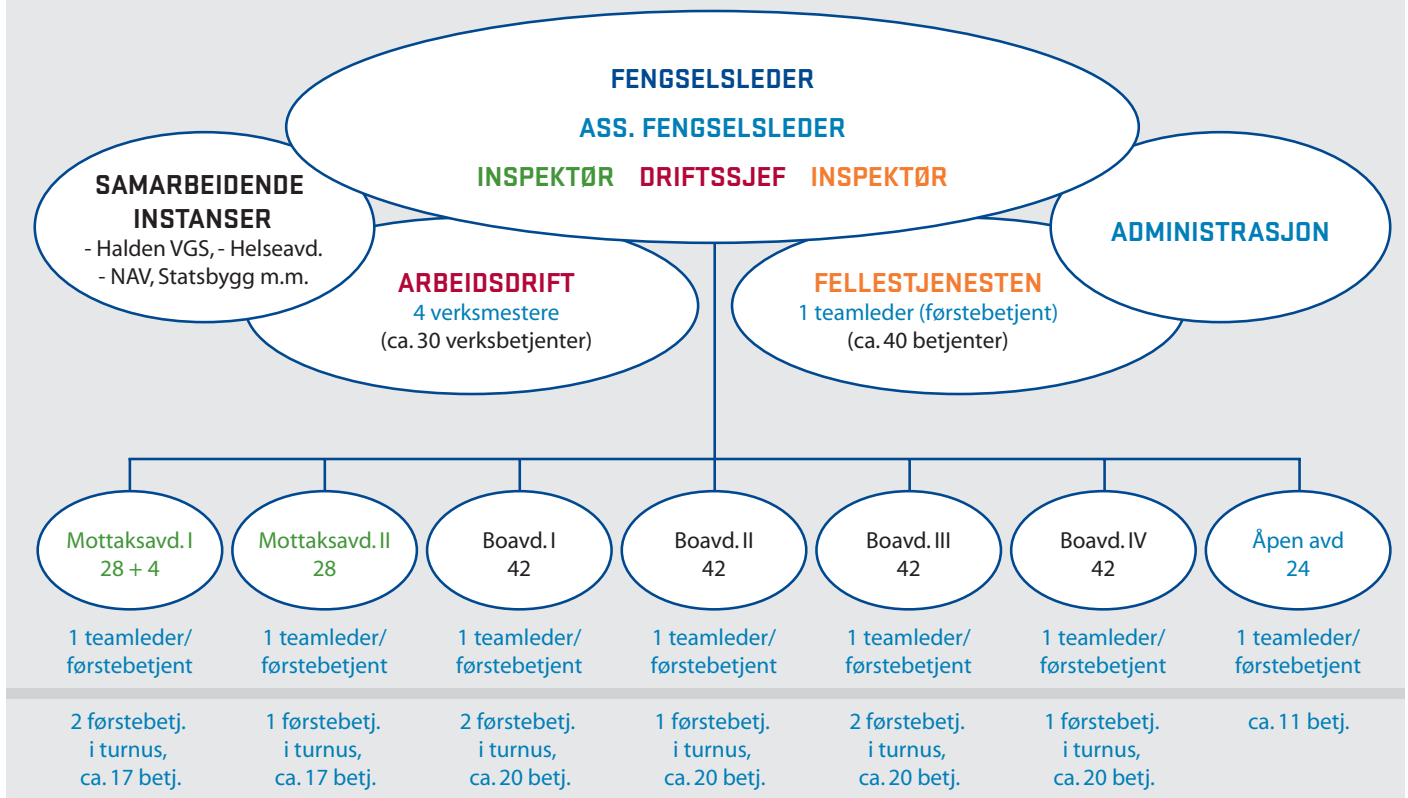
Frelsesarmeen vil bli en nær samarbeidspartner.

Varierte arbeidsoppgaver

- I Halden fengsel legges det opp til en systematisk og fornuftig jobbrotasjon. Ingen skal måtte være eller bør være i samme funksjon hele sin karriere. Det legges opp til en strukturert forandring og variasjon i tjenesten. Her kan man jobbe med hele spekteret innenfor kriminalomsorg, fra varetekt til åpen soning og alt det som ligger mellom dette. Stikkord i Halden fengsel er teamarbeid, variasjon og tverrfaglighet, presiserer fengselslederen.

ORGANISASJONSKART FOR HALDEN FENGSEL

ÅPNE DAGER FOR INTERESSERTE

Frivillig besøk i Norges mest moderne fengsel var en populær aktivitet før fengselet begynte å ta inn innsatte. For å slippe til flest mulig ble det arrangert åpne dager den første OL-helgen i februar. I strålende sol kom det 8000 besøkende.

– Vi kom en halv time før det begynte her, og da var det allerede kø utenfor. Opplegget var veldig fint. Det var lagt opp til en rundtur med stasjoner underveis hvor vi fikk orienteringer og kunne stille spørsmål, forteller en fornøyd besøkende.

Det har også vært holdt egen pressevisning i fengselet. Presseoppslagene derfra viser at forståelsen hos de aller fleste øker med bedre kunnskap om hva et høyrisiko-fengsel er: "hjemmet" for noen i mange år og arbeidsplass for andre i enda flere år. Artiklene førte også til engasjert diskusjon på nettet. De fleste forsto at det er frihetsberøvelsen som er straffen. Og at hensikten med å sette noen inn i et såkalt "lukket" fengsel er et tryggere samfunn med mindre tilbakefall til ny kriminalitet etter soning.

Vi vil inn, sier en gruppe fra Justisdepartementet som har tatt turen tidlig i februar.

8000 besøkende kom til Åpen dag i Halden fengsel.

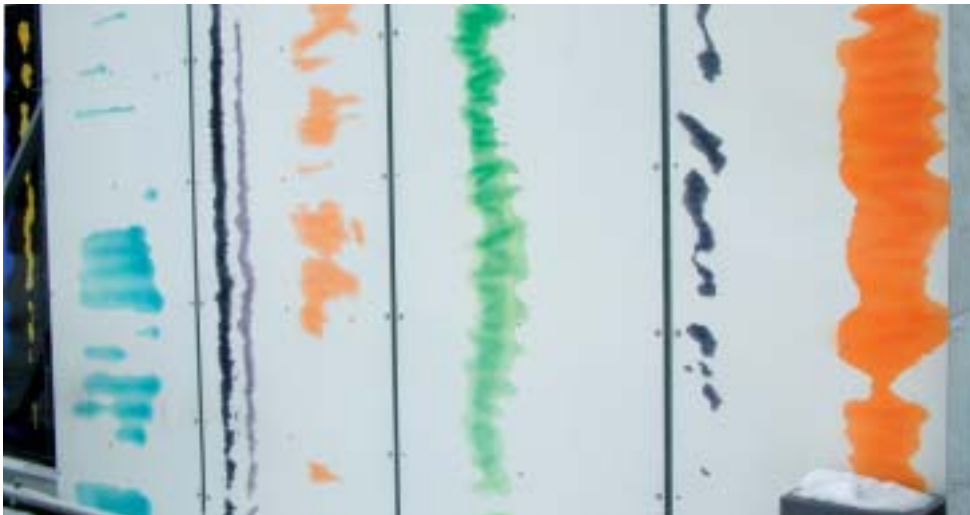
Fra byggeplass til fengsel

- Bemanning, rekruttering og planlegging av innholdet i straffen har vært mine hovedoppgaver frem til åpningen. Første april overtar jeg formelt ledelsen av Halden fengsel. Inntil da er dette en byggeplass styrt av byggegruppen med Arild Endresplass som prosjektleder fra justissiden og Arnold Pedersen fra Statsbygg i spissen, forteller fengselslederen og poengterer at Halden fengsel er det første fengselet som er bygget uten at det er Justisdepartementet som eier bygget. Det er Statsbygg som er eier og departementet leier det for 70 millioner kroner året. Ikke siden 1997 da Ringerike fengsel sto ferdig, er det bygget et helt nytt fengsel i Norge.

Prosjektleder
Arild Endresplass.

Kunst i fengsel.

Fengselet preges av fine detaljer, her knagg i besøks huset.

Halden fengsel er et teknisk, praktisk og miljømessig moderne fengsel preget av kvalitet, men også ganske nøktern stil. Her er sikkerhetsglass i stedet for gitter foran vinduene. Fargevalget er både harmonisk og friskt. Korridorene er brede. Kunsten er utradisjonell, noe er laget i egne kunstprosjekter.

Hovedfengselet har eneceller, mens den åpne avdelingen med 24 plasser har fått tomanns-

celler. Kjøkkenet er et topp moderne institusjonskjøkken. Et besøks hus inne på området gir mulighet for overnattingsbesøk av nærmeste familie. Uteområdet er variert og virker romslig.

8. april – på dagen to år etter grunnsteinnedleggelsen - var det offisiell åpning. I løpet av august skal det være fullt her. Og hvem kommer – det er et viktig spørsmål som vi

ennå ikke vet svaret på. Hva om det kommer mest varetektsinnsatte?

- En god del varetektsinnsatte får vi nok, vi er nær grensen, og det har vært stor økning i etterspørsel etter varetektsplasser fra politiets side de siste månedene, sier Are Høidal. Han understreker at de skal legge stor vekt på kvalitet i arbeidet med de varetektsinnsatte. ○

Den aller første innsettelsen i Halden fengsel fant sted 1. mars klokken 0950.

FAKTA OM HALDEN FENGSEL

Pris 1,3 milliarder.

Tomt 338 mål.

27.500 kvadratmeter bygningsmasse.

1070 m mur rundt anlegget

Plass till 251 innsatte, alle menn.

Bemanning: 250 ansatte og 20 vikarer.

Ca. 350 årsverk inkludert personer ansatt i andre etater.

2 boavdelinger a 84 innsatte.

Mottaksavdeling på 56 plasser.

Åpen avdeling med 24 plasser.

Besøkshus.

Møblene på cellene laget på Ringerike fengsel.

Lokalhistorisk bakgrunn

Fredriksten festning, bygget fra 1661 til ca 1670, senere videre utbygget.

Viktig grense-festning mot Sverige, beleiret seks ganger, men aldri inntatt.

Festningene også brukt som fengsler. Nedlagt som krigsfestning i 1905.

Halden hjelpefengsel, bygget i 1860-årene med 8 plasser, senere utvidet til 12 plasser.

Lokalene ble overført til politiet i 1976 og disponeres nå av Halden kommune til arkiv.

Aktuelt for kriminalomsorgen har fulgt prosessen frem til ferdig fengsel

Nr 1 2001 Østfoldfengselet – Innstilling fra statsbygg angående tomtevalget.

Nr 3 2002 Nytt fengsel i Østfold – Overdragelsen av tomten.

Nr 4 2002 Halden fengsel prosjektkonkurransen om nytt fengsel i Østfold avgjort.

Nr 2 2008 Grunnsteinen legges ned.

Nr 3 2009 Halden fengsel 6 måneder igjen.

De siste årene har det vært mye oppmerksomhet rundt overføring av innsatte med utenlandsk statsborgerskap til fortsatt straffegjennomføring i hjemlandet. Soningsoverføring er et høyt prioritert politisk område, og det er derfor viktig at kriminalomsorgen følger opp denne prioriteringen nøye i tiden fremover.

Overføring av utenlandske innsatte til fortsatt straffegjennomføring i hjemlandet

Av rådgiver Kjersti Lehmann,
Justis- og politidepartementet

Ved Justis- og politidepartementets rundskriv G 02-2007 er det gitt retningslinjer for kriminalomsorgens håndtering av overføringssaker. Ved brev av 9. februar 2010 ble det imidlertid innført enkelte rutineendringer i forhold til det som fremgår av rundskrivet. Rundskrivet vil bli revidert på et senere tidspunkt.

Arbeidet med soningsoverføring er viktig av flere grunner:

- det er positivt for domfeltes rehabilitering å sone straffen i det landet han skal bo etter løslatelse
- det bidrar til å redusere soningskøen
- det har en viss preventiv effekt overfor kriminelle som kommer til Norge for å begå kriminelle handlinger.

I løpet av 2009 ble til sammen 30 innsatte overført til fortsatt straffegjennomføring i land utenfor Norden. Av disse var 18 frivillige

overføringer og 12 overføringer uten innsattes samtykke. De innsatte som ble overført, var borgere av Litauen, Nederland, Portugal, Storbritannia og Polen. Det er et prioritert mål å overføre langt flere i 2010 enn i 2009!

Saksbehandlingstiden i overføringssakene

Justis- og politidepartementet har gjennomgått alle sakene for 2009 og sett på saksbehandlingstiden i de enkelte ledd. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle sakene, fra rettskraftig dom til overføring fant sted, var 415 dager. Det var likevel ikke slik at ett eller enkelte ledd i prosessen utmerket seg med særlig lang saksbehandlingstid – i alle ledd må det derfor jobbes for å få den totale saksbehandlingstiden ned.

For at vi skal lykkes i dette arbeidet er det viktig å ta tak i sakene så tidlig som mulig, nettopp fordi det er en lang prosess frem til overføringen faktisk kan skje. Fengslene bør derfor allerede ved innsettelse undersøke om

en utenlandsk statsborger er aktuell for overføring, samt å informere innsatte om muligheten for soningsoverføring. De senere årene har det vist seg at et flertall av de som overføres faktisk ønsker det selv. Så lenge fengselet får kunnskap om domfeltes ønske om overføring på et tidlig tidspunkt, er det i disse sakene god anledning til å forberede saken før rettskraftig dom foreligger, slik at saken kan oversendes departementet så snart dommen er rettskraftig. Et godt eksempel til etterfølgelse er en sak fra 2009 hvor det tok én dag fra rettskraftig dom til saken kom inn til departementet!

Når det gjelder overføringer ved tvang, er det som kjent et vilkår at det foreligger endelig utvisningsvedtak. For å kunne benytte adgangen til å overføre ved tvang mest mulig effektivt må utvisningsspørsmålet avklares raskt etter at rettskraftig dom foreligger. Utlendingsdirektoratet har i sitt rundskriv UDI 2007-012 (nå UDI 2010-017) gitt anvisning på en hurtigprosedyre i utvisningssaker for innsatte i den aktuelle gruppen.

Det jobbes nå med å få disse utvisnings-sakene til å gå enda raskere enn det vi hittil har erfart. I de sakene hvor det er aktuelt med overføring ved tvang er det også viktig at fengslene oversender domfeltes egenerklæring og dom til Justis- og politidepartementet så snart dommen er rettskraftig, selv om det ennå ikke foreligger endelig utvisningsvedtak.

På denne måten kan departementet oversende dokumentene til oversettelse i påvente av utvisningsvedtaket. Fra nå av vil UDI, i saker hvor det kan være aktuelt med soningsoverføring, skrive utvisningsvedtaket på engelsk.

Viktig å huske på i soningsoverføringssaker

For å avgjøre om det er grunnlag for sonings-overføring er det nødvendig at fengslene avklarer følgende forhold:

- Hva er domfeltes faktiske statsborgerskap?
- Er domfeltes hjemland tilsluttet overføringskonvensjonen og tilleggs-protokollen, eller foreligger det annet rettslig grunnlag for overføring?
- Ønsker domfelte selv å overføres?
- Er domfelte utvist? Hvis han ikke er utvist, men har en pågående utvisningssak, må fengselet be utlendingsmyndighetene om å prioritere saken. Dersom det ikke er opprettet utvisningssak, må fengselet be politiet om å prioritere dette.
- Har domfelte lang nok gjenstående soningstid? Domfelte bør ikke ha mindre enn syv måneder igjen til 2/3 tid når saken oversendes departementet.

For øvrig er det viktig å huske følgende formaliteter i saksforberedelsen:

- **Rettskraftig dom:** legg alltid ved hele dommen; ikke utskrift fra rettsboken eller annet. Dersom dommen finnes på engelsk eller domfeltes språk; legg ved denne.
- **Endelig utvisningsvedtak:** enten fra UDI eller UNE.
- **Domfeltes egenerklæring:** domfeltes syn på overføringen skal alltid være med; både når han samtykker og når han motsetter seg overføring. En felles mal for egenerklæring distribueres til alle enheter i disse dager.
- **Kopi av domfeltes identifikasjonspapirer:** selv om de ikke er strengt nødvendige for selve overføringssaken, er det viktig at de fremskaffes for senere uttransportering. Dersom identifikasjonspapirer ikke foreligger i fengselet, kontakt politiet for eventuelt å få de oversendt derfra. ○

Justisminister Knut Storberget møtte i september 2009 Romanias justisminister Catalin Predolu til samtale om tettere samarbeid i justissektoren.

Bilaterale avtaler om soningsoverføring

Det arbeides for tiden med å fremforhandle to bilaterale avtaler på dette området; med Romania og Kosovo. I tillegg er det et ønske om å inngå flere bilaterale avtaler med land både i og utenfor EU.

Romania

Justisminister Knut Storberget var i september i fjor i Romania for å diskutere sonings-overføring med sin rumenske kollega. Det har vært en stor økning i antallet rumenske innsatte de siste to årene, og selv om mange av disse har korte dommer, er det viktig at det jobbes for å soningsoverføre flest mulig så raskt som mulig etter rettskraftig dom.

Avtaleutkastet som er oversendt Romania bygger på EUs rammebeslutning om sonings-overføring. Rammebeslutningen legger opp

til en mer effektiv prosess rundt overføringer, og setter for eksempel ikke krav til utvisnings-vedtak for å tvangsoverføre så lenge den innsatte er bosatt i det landet han overføres til. Norge ønsker på sikt å få en tilslutningsavtale til EUs rammebeslutning, og det anses derfor hensiktsmessig å inngå en slik avtale med Romania, og etter hvert med flere andre EU-land.

Kosovo

Norge anerkjente Republikken Kosovo som selvstendig stat den 28. mars 2008. Det pågår nå et arbeid for å få til en avtale om overføring av domfelte som bygger på Europarådets konvensjon om soningsoverføring. Det er fortsatt usikkert når en eventuell avtale kan være klar, men håpet er at det skjer i den nærmeste fremtid. ○

Registrering av statsborgerskap i Kompis – Serbia og Kosovo

Et problem når det gjelder registrering av statsborgerskap i Kompis (Kriminalomsorgens datasystem) er at det foreløpig ikke er mulig å registrere innsatte som borgere av Kosovo.

Et ikke ubetydelig antall innsatte som har serbisk pass og som registreres som serbiske statsborgere, er i realiteten fra en av de andre statene i tidligere Jugoslavia, og ofte fra Kosovo. Dette betyr både at antallet innsatte som er registrert som serbiske borgere blir uriktig, og at vi risikerer å sende overførings-anmodninger til Serbia unødvendig.

Det vil snart bli mulig å registrere innsatte som borger av Kosovo slik at registreringen i fremtiden blir riktig. Vi oppfordrer dessuten alle fengsler som har innsatte med serbisk pass om å dobbeltsjekke den innsattes identitet med Politiets utlendingsenhet (PU). Politiet kan raskt finne ut av hvilken stat innsatte faktisk er borger av. ○

Fra venstre: Leder for Norlam Willy Giil, Riksadvokat Valeriu Zubco, Ambassaderåd Liv Maren Røste, Vise-justisminister Gheorghe Susarenco

Internasjonal friomsorgskonferanse i Moldova

En internasjonal konferanse for friomsorgen i Moldova: Probation – challenges and new approaches ble arrangert 27. november 2009. Konferansen kom i stand etter initiativ fra Norlam (The Norwegian Rule of Law Advisers to Moldova) som er Styrkebrønnens team i Moldova. Konferansen ble arrangert i samarbeid med Justisdepartementet i Moldova og IRP (Institute for Penal Reform).

Tekst: Willy Giil, leder Norlam, i permisjon fra stillingen som leder av friomsorgen i Sogn og Fjordane

Tema for konferansen var utvikling og bruk av alternative straffereaksjoner og friomsorgens rolle som en viktig aktør i straffesakskjeden. Det ble i tillegg fokusert på utvikling av alternative straffereaksjoner i et europeisk perspektiv. Det var stor interesse for konferansen med over 120 deltagere fra hele

NORLAM

Norlam har vært i Moldova siden 2007 og er blitt en sentral aktør i reformarbeidet innen justissektoren. Teamet består av to påtalejurister, dommer, advokat og to fra kriminalomsorgen. Willy Giil er leder av teamet. Hjemmeside for Norlam: www.norlam.md

justissektoren. I tillegg var også internasjonale organisasjonene som OSSE, UNICEF, svenske SIDA samt Helsinki-komiteen representert.

Konferansen ble åpnet av visejustisminister Gheorghe Susarenco, riksadvokat Valeriu Zubco og ambassaderåd Liv Maren Røste fra den norske Ambassaden i Bucuresti. Hovedinnleggende ble holdt av:

- Willy Giil, leder for Norlam
- Igor Dolea, direktør i IRP
- Vladimir Popa, friomsorgsdirektør i Moldova
- Dementiev, friomsorgsdirektør i Latvia
- Iuliana, friomsorgsdirektør i Romania
- Bjørn Larsen, politiadvokat (Norlam)
- Ivar Svendsgaard, tingrettsdommer (Norlam)

Friomsorgen i Moldova er en forholdsvis ny etat. Det første initiativet ble tatt av Institute for Penal Reform i 2003, men det var først i 2007 at etaten ble etablert som en del av Departementet for Straffegjennomføring

under Justisdepartementet. Etaten består i dag av en sentral ledelse og 49 friomsorgskontor med til sammen 180 ansatte. Loven om Probation (friomsorg) ble vedtatt i Parlamentet i september 2008. Saksmengden har hatt en jevn økning de siste årene, og over 20 prosent av alle straffesaker i landet ender nå med en dom på samfunnsstraff. Det betyr over 3000 dommer i 2009, og friomsorgen i Moldova ligger da på nivå med Norge når det gjelder saksmengde.

Moldova har som de fleste andre tidligere Sovjetrepublikker store utfordringer med å håndtere overgangen fra et totalitært regime til å bygge opp demokrati og en rettsstat. Samfunnets holdninger til kriminalitet og straff og tillit til rettsystemet var tema som ble berørt på konferansen. Spesielt ble denne problemstillingen diskutert når det gjaldt innføring av alternative straffereaksjoner. I et land hvor reaksjonssystemet er svært

Fra venstre: Leder for Norlam Willy Giil, Direktør IRP Victor Dolea, Direktør for friomsorgen i Romania Iuliana Carbutaru, Direktør for friomsorgen i Latvia Aleksandrs Dementjev

Konferansen ble holdt i storstuen i Chisinau: The Palace of the Republic.

strengt og fengselsstraffen tradisjonelt har vært det eneste straffealternativ, kan innføring av nye straffereaksjoner virke fremmed og bli møtt med skepsis blant folk flest. Derfor er det viktig at nye alternative straffereaksjoner blir akseptert og får en tillit i befolkningen. Samfunnsstraff og andre alternative reaksjoner blir til en viss grad synlige i samfunnet og har en verdi i form av at man gjør opp for seg.

I tillegg må alternative straffereaksjoner ha tillit hos både domstolene og påtalemyndigheten. Det er viktig å finne den rette balansen mellom strengheten i reaksjonen og de rehabiliterende tiltakene som settes inn. Dette var sentrale problemstillingene på konferansen. Det ble referert til praksis både i Norge, Latvia og Romania.

Norlam har vært en viktig bidragsyter til oppbygging og faglig utvikling av friomsorgen i Moldova. Etaten er akseptert som en ny og viktig aktør i straffesakskjeden. Etter tre år hvor hovedfokus har vært på oppbygging, lovarbeid, retningslinjer og opplæring av ansatte, går etaten nå inn i en ny fase hvor effektivisering og faglig utvikling blir sentrale områder. ○

Sorocafestningen i Moldova

Kriminalomsorgen overtok ansvaret for innkalling til soning 1. april i år

Det er lang tid siden de nødvendige lovendringer ble vedtatt for at ansvaret for innkalling til soning skulle overføres fra politiet til kriminalomsorgen. Det har imidlertid tatt noe tid å få iverksatt den nye ordningen, men 1. april i år overtok kriminalomsorgen den nye oppgaven. Det er ikke bare ansvaret for innkallinger til soning for alle typer straffegjennomføring som ble overført. Kriminalomsorgen fikk også myndighet til å behandle søknader om utsettelse av straffegjennomføring og må selv forberede søknader om straffegjennomføring etter strgf. § 12.

Tekst: prosjektleder Jan Erik Sandlie,
Kriminalomsorgsavdelingen

Det er en forholdsvis stor arbeidsoppgave som ble overført. De siste årene er mellom 9000 og 10000 domfelte blitt innkalt til soning av ubetinget fengselsstraff, mens mellom 4500 og 6000 er innkalt til soning av bøter. I tillegg kommer over 3000 dommer på samfunnsstraff og mellom 500 og 600 dommer med program mot ruspåvirket kjøring.

De nødvendige budsjettmessige konsekvenser av endringen ble gjennomført i statsbud-

sjettet for 2010 ved at midler ble overført fra politiet til kriminalomsorgen. Det ble for øvrig for en tid tilbake konkludert med at ingen tilsatte i politiet har rett eller plikt til overføring til kriminalomsorgen. Kriminalomsorgen har derfor, basert på regionenes behov for økt bemanning, opprettet nye stillinger. De nye stillingene har vært kunngjort offentlig. Noen få tilsatte i politiet har meldt interesse for en fremtidig stilling i kriminalomsorgen. Denne prosessen er ikke avsluttet. De nødvendige forskrifter og retningslinjer ble sendt på høring i november. Høringsinstansenes merknader er innarbeidet, og det

nye regelverket er nettopp ferdigstilt. Det er samtidig foretatt endringer i Kompis-booking som skal benyttes som dataverktøy i arbeidet med innkallinger. Kriminalomsorgen har får øvrig fått utvidet adgang til nye dataregistre i forbindelse oppgaveoverføringen.

Departementet har håp om at overføringen av oppgaver fra politiet til kriminalomsorgen, skal foregå smidig. Se også rundskriv G-2/2010 av 23.310 fra Justisdepartementet: "Kriminalomsorgen får ansvar for å innkalle til soning og behandle søknad om soningsutsettelse." ○

Frivilliges rolle i tilbakeføringsarbeidet

De frivillige organisasjonene omtales i Stortingsmelding nr.37, *Straff som virker, som meget viktige medspillere for kriminalomsorgen*. Statssekretær Terje Moland Pedersen gjentok og understreket dette i sin tale den 25. mars i Litteraturhuset i Oslo.

Tekst: seniorrådgiver Inger Marie Fridhov

Der ble konferansen "Frivilliges rolle i tilbakeføringsarbeidet" holdt med nesten 100 deltakere i salen. Moland Pedersen sa blant annet: "De fleste som løslates trenger hjelp med reintegreringen uansett, og bør få det. Vi bør gi det, ikke bare for deres skyld, men også for vår egen selvspekts skyld som samfunn. Vi har påført dem en straff som trolig i mange tilfeller setter dem ytterligere tilbake. Vi skylder å gjøre vårt ytterste for å hjelpe dem til å komme i gang med å livnære seg for egen maskin. De frivillige kan være et ytterst viktig element i dette."

Moland Pedersen sa videre at det å bli løslatt ofte oppleves som å hoppe utfor et stup og se hvordan det går. Det er **den** opplevelsen regjeringen ønsker å spare domfelte for. Å vite at det er noe og noen som venter når løslatelsens time er der, kan gi forutsigbarhet og trygghet. Skal de makte det, trenger de

nettopp det de frivillige kan bidra med: nettverk, tilhørighet, relasjoner og fellesskap. De frivillige kan inspirere og motivere de løslatte til å bruke de tilbudene som finnes og tilbys av det offentlige. Og de kan gi egne tilbud.

Hensikten med konferansen var å belyse overordnede, prinsipielle og praktiske sider ved samarbeidet mellom frivillige organisasjoner og kriminalomsorgen. I tillegg til Moland Pedersen som hadde et engasjert innlegg, hadde også andre eksperter på frivillighet og kriminalomsorg ordet. Norges kanskje mest profilerte forsker på feltet frivillige, Håkon Lorentzen fra Institutt for samfunnsvitenskap, Tore Rokkan fra KRUS og domfelte Mads Wibe-Lund holdt hver sine innlegg. Sistnevnte fortalte tankevekkende om sitt møte med frivillige under soning, særlig visitortjenesten. Den kjente møtelederen Aslak Bonde ledet konferansen på sin sedvanlige, poengterte måte.

Til slutt var det satt av god tid til paneldebatt hvor også salen fikk rimelig anledning til å komme til orde. Avdelingsdirektør Andreas Skulberg innledet denne debatten og svarte på spørsmål fra paneldeltakerne og salen.

Organisasjonene etterlyste blant annet en tydeligere rolleavklaring mellom kriminalomsorgen og dem. De etterlyste også forutsigbare rammer i form av økonomi og avtaler, slik at de kunne jobbe mer langsiktig. Idéen om tilbakeføringsråd som tidligere har blitt nok så lunkent mottatt, viste det seg å være stor interesse for. Det er mulig at vi i KSF må ta opp igjen den tråden og kanskje lage noen pilotsteder. Uansett vil det bli arbeidet videre med hvordan forholdet mellom kriminalomsorgen og de frivillige skal være organisert i fremtiden. Kunsten er å finne en form som ikke betyr overorganisering, men som samtidig dekker alle parters behov for kommunikasjon og en plattform å samarbeide ut ifra. ○

Rusmestringsenheten ved Ravneberget fengsel

Det er nå to år siden vi startet opp en rusmestringsenhet ved Ravneberget fengsel. Oppstart var 29. februar 2008, hvor vi, som et av tre fengsler skulle etablere en egen rusmestringsenhet. De to andre var Bodø og Stavanger. Spesifikt med Ravneberget, er at vi er et fengsel med lavt sikkerhetsnivå, og i tillegg er rent kvinnefengsel.

Tekst: fengselsbetjent Per Arne Heier

Det forelå i starten få retningslinjer på hvordan man ønsket seg fra sentralt hold hva en rusmestringsenhet skulle være. Vi har i løpet av de to årene hatt erfaringsutvekslinger med Bodø og Stavanger, hvor blant annet felles problemstillinger har blitt drøftet.

Vi er i et samhandlingstiltak hvor tre fengselsbetjenter i samarbeid med psykolog fra spesialisthelsetjenesten, sosialmedisinsk poliklinikk Sarpsborg (SMP), utgjør et team som er organisert med en "flat" struktur. Det vil si at beslutningsmyndigheten ligger hos assisterende fengselsleder ved Ravneberget. Enhetens ansatte har vært bevisst på viktigheten av å ha et felles faglig grunnlag. Komponenter som MI (Motivational Interviewing), VINN-programmet og brukermedvirkning, utgjør vårt felles "språk". Ansatte, i samarbeid med respektive ledere, har vektlagt felles kompetanseutvikling. Blant annet har vi gjennomført "sertifisering for arbeid i kjønnsesifikke tiltak – kjønnsesifikke behandling - ruslidelser i regi av Bergensklinikkene". Alle ansatte har også gjennomført opplæring i Endringsfokusert rådgivning.

Dette for å legge forholdene best mulig til rette for de jentene som er i målgruppen. Målgruppen er innsatte med et erkjent rusproblem, med minimum to måneder gjenstående soningstid. Målet er økt bevissthet og innsikt i eget rusbruk, gjennom metoder og strategier som gir valgmuligheter og ferdigheter til å takle eget forhold til rusmidler. Videre anses det som viktig at forhold som bosted og videre behandling er lagt til rette ved løslatelse.

Fengselsbetjentene Sølvi F. Ellingsen og Per Arne Heier foran rusmestringsenheten.

Erfaringsmessig er betydningen av relasjonsbygging særdeles viktig med tanke på brukergruppen. Det er kjent at kvinner, som rusmisbrukere, innsatte og del av et rusmiljø ofte har begrensede eller dårlige erfaringer i relasjon til både menn og kvinner. Vi har stått overfor noen utfordringer og problemstillinger som har vært erfaringsmessig betydningsfulle. Vi legger vekt på et kunnskaps- og holdningsbasert læringsmiljø hvor hver og en av de innsatte forventes å ta ansvar både for seg selv, og for samhandling med andre. Vi har opplevd at jentene har et stort behov for å bli sett, hørt og bekreftet.

I samtaler med kontaktbetjent blir det utarbeidet fremtidsplan, som søker å kartlegge behov på blant annet områder som økonomi,

bolig, nettverk/fritid, somatisk helse, arbeid/utdanning, kriminalitet. Ukentlige samtaler med behandler ved spesialisthelsetjenesten danner grunnlag for vurdering av pasientrettinger og utarbeidelse av behandlingsplan. Disse samtalene vil i løpet av oppholdet ved enheten ha fokus på utredning og behandling, i henhold til behandlingsplan og fremtidsplan. Ved utskrivelse fra enheten vil behandler, i samråd med den innsatte, legge til rette for videre behandling/oppfølging gjennom henvisning. Sammen med den innsatte, vil kontaktbetjent og behandler gjennomføre samarbeidsmøter (trekant-samtaler), der fremtidsplan og behandlingsplan danner utgangspunkt for ansvarsgruppemøte(r) og eventuelt en Individuell Plan.

➔ Vi har etablert en elevbedrift på fengselet. Her er de innsatte på Rusmestringsenheten ansvarlige for drift, produksjon og salg av kantinevarer til ansatte. Dette er et samarbeid med Glemmen videregående skole som kan resultere i et kompetansebevis. Vi har ellers vektlagt en forutsigbarhet med gruppesamtaler, individuelle samtaler, og felles aktiviteter.

Gruppesamtaler, som i all hovedsak er basert på VINN-programmet, gjennomføres over 6-8 uker à to samlinger i uken. VINN-programmet er et motivasjons-/samtaleprogram som er kvinnespesifikt, med en struktur og temaer som er utformet med tanke på kvinners behov i fengsel og friomsorg. Alle ansatte på Rusmestringsenheten er utdannet VINN-instruktører, der en også er utdannet seniorinstruktør. I perioder uten VINN-programmet, kan ansatte i samarbeid med innsatte utarbeide egne tema-grupper. Temaer kan knyttes opp mot målet ved enheten.

NADA- øreakupunktur blir ved Rusmestringsenheten gitt som en frivillig supplerende behandling, utført av sertifisert personale på enheten. NADA-øreakupunktur er 5-punkts øreakupunktur, mye brukt innen rusbehandling – ofte i forbindelse med abstinens og uro.

Til slutt kan vi nevne at vi nylig har flyttet inn i mer hensiktsmessige lokaler, noe som gjør at vi jobber under bedre rammer. At alt nå er lokalisert i ett bygg, gir et mer helhetlig tilbud.

Erfaringene gjort frem til nå, gjør at vi fremdeles ser behovet for videre utvikling, og nytten av, tilbudet til denne brukergruppen.

Vi som ansatte vil fortsette å samarbeide om å finne gode løsninger, som også i fremtiden vil utgjøre et godt tilbud til de innsatte. ○

Fra stuen, de som jobber i rusmestringsenheten sammen med fengselslederen, fra venstre psykolog Christina Ulvestad, fengselsbetjentene Sølvi F. Elingsen, Bjørn Sørensen og Per Arne Heier og fengselsleder Leif Skaug.

Et beboerrom

Fra kjøkkenet

*I feel the sun is about to vain and the nights are getting colder
Please God don` t make me carry another coffin on my shoulder
I want my friends to be alive in the future when I` m older
They often say that I` m the funny one
Well if I am I just hide behind the tears of a clown*

Rusmestring bak “murene”

En av de innsatte, Yvonne A. Vornes, har skrevet en artikkel som beskriver hennes opplevelse av oppholdet ved Rusmestringsenheten.

Rusmestringsenheten ved Ravneberget fengsel er blant annet en oppmuntring til videre behandling for oss som ønsker å trappe ned eller slutte helt med rusmidler. Vi er nå tre jenter som bor der.

Det som er fint med rusmestringa, er at vi er en liten gruppe som er til dels skjermet fra resten av fengslet. Med eget hus og egen TV-stue. Vi driver elevbedrift, har hyppige samtaler med kontaktbetjent, psykolog og gruppesamtaler. Målet er å få innsikt i eget liv, bli bedre kjent med seg selv, fungere i fellesskap, vekke tanker i forhold til egen situasjon og ønskede mål.

Ved rusmestringa jobber det tre betjenter og en psykolog. Siden gruppa ikke er så stor, føler jeg at mye konstruktiv jobbing opp mot løslatelse blir tatt tak i tidlig. Vi får utrolig mye hjelp og støtte fra alle sammen for å kunne opparbeide en individuell plan. Vi samarbeider også med en ansvarsgruppe på utsiden som består av blant annet saksbehandler ved sosialkontoret, ruskonsulent osv. Det føler jeg er viktig slik at man har mulighet for oppfølging etter løslatelse.

Vi er en liten gruppe der alle har opplevd hvordan det er å være kontrollert av rusmidler i et liv i skyggen av oss selv. Avhengighet er en kronisk lidelse så det har ikke vært lett for oss å gå ifra en rusa tilværelse til å måtte holde seg nykter, fungere i et rusfritt fellesskap, ta ansvar for jobben i elevbedriften og i tillegg skal kunne gjøre de endringer vi måtte ønske. Noen dager har vi rett og slett nok med bare å være nykter. Rusmidler ga oss en illusjon av selvspekt, mot og verdi. Nå skal vi prøve å

oppnå dette uten rus, det blir som et barn som skal lære å gå.

Det er for oss viktig at vi blir møtt med forståelse men samtidig at de hjelper oss å opprettholde strukturen. Vi føler at de fire som jobber her har kunnskap og medmenneskelighet nok til å takle våre opp- og nedture. Psykologtimene er også blitt utrolig viktig for oss alle.

To dager i uka i ca 2 timer kjører vi VINN-kurs med to av betjentene. VINN går over flere uker der vi prater om ulike temaer som kriminalitet, rus, endringer, sinne osv. For oss i gruppa er det viktig å holde taushetsplikt overfor hverandre, vi må lære oss å stole på hverandre og betjentene for å kunne få fullt utbytte av VINN-programmet der målet er blant annet å bli bedre kjent med seg selv.

Vi er nå halvveis i programmet, og jeg føler at jeg allerede nå sitter igjen med blant annet ny lærdom om meg selv og de andre i gruppa samtidig som ideer om nye veier å tenke på vekkes hos oss alle. VINN er uten tvil en veldig positiv bidragsyter for meg som ønsker å gjøre en forandring i livet mitt etter mange år med alvorlige rusproblemer.

For oss som deltar i VINN er det veldig oppmuntrende at vi ser hvor utrolig mye forberedelser instruktørene har foran hver samling. De har mye å lære oss samtidig som vi har mye å lære dem om ulike måter vi tenker og handler på og løsninger vi har erfaring med. I VINN-programmet finnes det ikke rett og galt, bare ulike meninger og erfaringer.

Vi føler alle på rusmestringa at vi har en mye

mer konstruktiv form for soning enn de andre som sitter på verkstedet og venter på løslatelse. Vi driver som sagt en elevbedrift der vi lager mat til en kantine for de ansatte og aspiranter. Dette er for oss alle utrolig lærerikt og nyttig. Jeg for min del har ikke prioritert matlaging på utsiden, så kunnskapen min gikk ikke lenger enn en pizza i ovnen, men med hjelp av lærer får vi nå laget en variert meny som vi selv bestemmer hva skal inneholde. I tillegg får vi innblikk i hvordan man beregner nok mat, rett pris og setter opp regnskap.

Tiden kan gå sakte, og lengselen etter å komme hjem kan noen dager være tøff. Vi sitter tross alt i et fengsel så det er nok ikke meningen at alt skal være rosenrødt heller. Men jeg føler det er viktig å benytte seg av de tilbudene som er, gjøre sitt beste for å holde humøret oppe og ta vare på hverandre.

Rusmestringsenheten har hjulpet meg til å ta tak i de trådene i livet jeg føler var verd å forlenge samtidig som jeg har fått motivasjon til å ta tak i ting som jeg på utsiden ikke ville eller orket. Med god hjelp har jeg fått sammen en ansvarsgruppe, tatt tak i gjeldsproblemet mitt, tar datakortet på kveldstid gjennom skolen, benytter meg av tannlege og optiker, søker om rehabiliteringspenger så det skal være klart til løslatelse og forsøker å finne en langtidshandlingsplass som jeg kan gå til etter endt soning.

Alt dette ville jeg aldri ha oppnådd dersom jeg ikke hadde søkt meg til rusmestringa.

Har noe av det jeg har gjort eller oppnådd som rusmisbruker gjort livet mitt bedre? ○

Tettere samarbeid med

Russlands justisminister Alexander Konovalov besøkte nylig Norge sammen med sin nye generaldirektør Alexander Rejmer. Besøksprogrammet dreiet seg hovedsakelig om reformer i kriminalomsorgen. Ministrene undertegnet et program for tettere samarbeid mellom Norge og Russland.

Tekst: rådgiver Jonas Uchermann,
Kriminalomsorgsavdelingen

Bakgrunnen for besøket er en omfattende reform av russisk kriminalomsorg som nylig ble lagt frem av den russiske justisministeren. Målsetningen for reformprogrammet er blant annet å halvere fangebefolkningen i Russland og på sikt utvikle hele leirsystemet som ble utviklet i Stalin-tiden. Leirene fra denne tiden er stadig i bruk av russisk kriminalomsorg. Det skal også satses på utvikling av alternative straffereaksjoner, og en ny straffereaksjon i

form av samfunnsnyttig arbeid ble introdusert så sent som i januar.

De to ministrene ble blant annet enige om å inngå et langsiktig kompetansesamarbeid om alternativer til fengsel, som hjemmesoning med elektronisk kontroll og samfunnsstraff. Det skal videre gjennomføres et tverretattlig samarbeidsprosjekt i Barentsregionen innen forebygging, rehabilitering og reintegrering av mindreårige lovbrøyttere. Sistnevnte representerer et felles kompetansesamarbeid mellom Justisdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet på norsk side, samt

politi, kriminalomsorg og lokale myndigheter i Murmansk, og ble igangsatt i 2008. Det skal også gjøres et forsøk med en ny meklingsbasert straffereaksjon for denne målgruppen.

Besøksprogrammet bar preg av tiltakene i det nye samarbeidsprogrammet. Blant annet besøkte ekspedisjonssjef Marianne Vollan og den russiske generaldirektør Alexander Rejmer en institusjon på Ås for barn med alvorlige adferdsproblemer (Mulfifunc).

Denne institusjonen representerer metoder og tenkning som også vil benyttes i kriminalomsorgens ungdomsenheter. På besøksprogrammet stod også Oslo friomsorgskontor, samt Bredtveit og Oslo fengsler.

Justisministrene Aleksander Konovalov og Knut Storberget undertegner avtalen, bak Storberget avdelingsdirektør Tonje Meinich, Internasjonalt sekretariat i Justisdepartementet. Foto: Stian Stang Christiansen, JD.

Rusland

Generaldirektør Alexander Rejmer og ekspedisjonssjef Marianne Vollan, Kriminalomsorgsavdelingen, besøkte Multifunc på Ås. Multifunc er en institusjon for unge med alvorlige adferdsproblemer. Foto: Guro Andersen, Bufetat.

I møtene fremhevet Storberget at også Norge er i en omstillingsfase der en av ambisjonene er et sterkere fokus på tilbakeføring og bedre rehabilitering av lovbrøyttere, blant annet gjennom økt bruk av alternativer til fengsel og nye tiltak ovenfor barn og unge. Den russiske justisministeren uttrykte et ønske om å trekke på erfaringer gjort i Norge på disse områdene.

Noen tall

Norge: ca 70 innsatte/100 000 innbyggere.

Det er for tiden omlag 3500 innsatte i norske fengsler, hvorav ca 10 til enhver tid er under 18. For å møte unge lovbrøyttere arbeides det med utviklingen av egne ungdomsenheter i Bergen og Oslo, samt en rekke andre tiltak overfor barn og unge. Den norske kriminalomsorgen har om lag 4000 ansatte.

Rusland: ca 600 innsatte/100 000 innbyggere. Det er for tiden omlag 864 000 innsatte i Russland. De innsatte er fordelt på i overkant av 1000 institusjoner av 7 ulike kategorier, herunder 130 000 i varetektsfengsel og 59 000 i ungdomsfengsler (til og med 20 år). Den russiske kriminalomsorgen har om lag 400 000 ansatte. Samarbeidsprogrammet er en oppfølging av hovedavtalen om samarbeid mellom Den russiske føderasjons justisministerium og Det kgl. justis- og politidepartement av 29. mars 2006. ○

Statssekretær Terje Moland Pedersen, Justisdepartementet, fikk denne gaven av den russiske delegasjonen. Foto: Justisdepartementet

Sosialkonsulenten ved Trondheim fengsel har i en årrekke samarbeidet med Stavne Gård om opplegg for innsatte i Trondheim fengsel. Arbeidet består i hovedsak å finne arbeid etter løslatelse til de som har sonet ved fengselet.

Fra LUP til varig arbeid rundt gjengangere i Trondheim

Under LederUtviklingsProgrammet (LUP) til kriminalomsorgen tok planlegger Arne Dahl og sosialkonsulent Åslaug Kihl oppgaven med prosjektarbeid på alvor: Gjengangerprosjektet i Trondheim ble utvidet med deltakelse fra Trondheim fengsel. I dag har vi et større nettverk som heter Gjengangerteamet.

Tekst: sosialkonsulent Åslaug Kihl, Trondheim fengsel.

Foto: Arne Dahl, planlegger Trondheim fengsel

Samarbeidsavtale

Samarbeidsavtalen mellom Trondheim fengsel og Trondheim kommune ga oss et fagnettverk, bestående av praktikere fra de fire kommunale bydeler, representanter fra Helse-Velferd, oppfølgingstjenesten og NAV, samt betjenter og sosialkonsulenter fra fengselet. Vi møtes fire ganger pr år og tar opp ulike tema som vi ønsker å belyse, eller får tema fra samarbeidsutvalget – ledernes møteforum. I fagnettverket har vi oppnådd forståelse for hverandres ståsted, samt fått i stand ordninger som letter arbeidet med innsatte i Trondheim fengsel. Her kan nevnes: søknadsskjema for økonomisk sosialhjelp er betydelig enklere i sin form i fengselet enn på mottak i bydelen. Dette fordi den innsatte ikke kan framstilles til å innhente nødvendig dokumentasjon som for eksempel ligningsattester, bankutskrifter m.m.

Gjengangerprosjektet

I Trondheim kommune, og ved Sør-Trøndelag politikammer, startet man et prosjekt rundt gjengangere høsten 2006. Det var lokalisert til Stavne Gård: Intensjonene var å følge opp de innsatte som ønsket det, i hverdagen etter soning. Det var et supplement til den eksisterende oppfølgingstjenesten, men med klare urinprøvekontroller, oppfølging og bistand i forhold til de problemområder gjengangerne støtte på: komme seg inn på boligmarkedet,

finne tiltak, skole eller arbeid, ha en aktiv fritid. Gjengangerprosjektet arbeidet aktivt med en gruppe på ca ti personer. Vi ønsket å bygge på erfaringene herfra.

Et verdig liv

Prosjektet ble initiert av sosialkonsulent Åslaug Kihl og planlegger Arne Dahl i Trondheim fengsel. Vi fikk med Torill-Beate Karlsen fra Trondheim kommune og Tore Martinsen ved Sør-Trøndelag politidistrikt i prosjektledelsen. Utgangspunktet var å se på gjengangerne i Trondheim: hvem er de, hvor mange, kan de få tilsvarende tilbud som andre innsatte? Politiet har oversikt over de gjengangerne som er aktive kriminelle.

Politiet hadde satt av fem etterforskere på vinningsteamet som kun arbeidet med gjengangere. Kommunen på sin side, hadde mange tiltak å tilby, men nådde sjelden fram til gjengangeren: Når man starter med rus og

kriminalitet etter soning, unndrar man seg tiltak ved å være fraværende, slå av telefonen, ikke svare på brev eller andre henvendelser. I Trondheim fengsel kunne vi se de komme og gå med korte mellomrom, men vi hadde liten kunnskap om hva de andre etatene kunne bidra med.

Samhandling

Prosjektet Verdig liv så dagens lys i 2008. Det hadde som hovedmål å styrke eksisterende tilbud i Trondheim fengsel, Trondheim kommune og politiet i Sør-Trøndelag. Vi utarbeidet prosjektsøknad, og fikk støtte fra Husbanken til kunnskapsheving og forskning.

I søknaden fokuserte vi blant annet på ressursbruken til en gjenganger: En gjenganger har en oppfølgingsperson i kommunen, i tillegg til en saksbehandler på Helse-Velferd, samt en saksbehandler på NAV. I fengsel har gjengangeren en kontaktbetjent,

Fengselsbetjenter, politietterforskere og oppfølgere fra Trondheim kommune på kunnskapsløft-samling.

og mange ganger en sosialkonsulent til å bistå, samt helsetjeneste, prest, med flere. I politiet har gjengangeren en fast etterforsker, samt jurist, kontorstøtte m.m.

Det eksisterende gjengangerprosjektet hadde tall som viste at en gjenganger koster samfunnet 1,8 millioner i vinningskriminalitet. I tillegg kommer sosiale ytelser, skader, forsikringer og soning ved Trondheim fengsel – estimert til 712 000 kroner. Gjengangerprosjektet mener tallene er for lave.

Resultater i 2009

Vi rekrutterte personer fra oppfølgingstjenesten, kontaktbetjentene, samt etterforskerne ved vinningsteamet til fire samlinger. Vi dro ut av byen til nærliggende samlingssteder. Her ble nettverk rundt gjengangere samlet for:

- Å bli kjent med hverandre, som yrkesutøvere, samt personlig.
- Faglig påfyll: forskere og andre kom på samlingene for å holde foredrag.

Forsker Bjørn Arnesen fra Midtnorsk kompetansesenter for atferd (MKA) ble knyttet til prosjektet for å bistå med å utvikle, veilede og dokumentere metodiske utprøvinger av et opplæringsprogram for ansatte med kontaktansvar mot gjengangerkriminelle i tre ulike etater i Trondheim kommune.

I tillegg vil forskeren være ansvarlig for å bistå med utvikling og gjennomføring av en kartleggingsundersøkelse av de gjengangerkriminelle.

Siktemålet med kartleggingsundersøkelsen er å framskaffe og dokumentere oppdatert og relevant kunnskap om målgruppen som grunnlag for metode- og tiltaksutvikling.

Gruppen kan vise til

- Utarbeidelse av felles samtykke-erklæring for gjengangeren. Det er frivillig å skrive under, men erfaringen så langt er at gjengangeren oppnår raskere bistand og ser at nettverket kan hjelpe i vanskelige situasjoner på et tidligere tidspunkt enn tidligere.
- Verdig liv ble med på kommunens opptrappingsplan mot rus 2009-2012.
- Var høringsinstans for Stoltenbergutvalget.
- Tok kontakt med Trondheim tingrett for diskusjoner vedrørende gjengangere, og om mulig Drug Court i Trondheim.

Gjengangerteamet

Fjerde februar i år skrev ledere fra tre etater under samarbeidsavtale for Gjengangerteamet. Det er gjengangerprosjektet og Verdig liv som er slått sammen. 17 av byens 55 aktive gjengangere har skrevet under på samtykke til opphevelse av taushetsplikt, for å

sikre dialog mellom etatene, og legge til rette for at etatene tidligere kan bistå den enkelte med hjelp.

Resultater og utfordringer

Nettverket kan vise til en effektiv arbeidsmodell som er lett overførbart til andre: Ved hjelp av samtykke kan kontaktbetjent vite hvilken etterforsker og ruskonsulent fra oppfølgings-tjenesten hun/han kan invitere til samarbeid rundt den enkelte gjenganger.

Arbeidet starter i fengselet, men avsluttes ikke etter soning: ruskonsulent og etterforsker er fortsatt med i ansvarsgruppe, enkelte ganger også kontaktbetjent – etter de innsattes ønske! Med nettverket har man et bedre utgangspunkt for å ta kontakt med hverandre – på den innsattes premisser, og med mål om raskere intervensjon i arbeidet.

Konferanse for byens innbyggere, politikere og eksterne samarbeidspartnere er under planlegging. Her vil evalueringen av gjengangerprosjektet av Kurt Elvegård, NTNU samfunnsforskning: "Det er ikke korgutter", bli lagt fram. Videre vil forsker Bjørn Arnesen legge fram funn fra kartleggingsundersøkelsen og belyse nettverkets betydning i arbeid rundt gjengangerne.

Bolig

Vi har også arbeidet med boligspørsmål for gjengangere. Prosjektledelsen har besøkt Lyderhorn overgangsbolig og Melandprosjektet i Bergen. Styrket i troen på lokale tiltak vil vi fortsette å se på mulighetene for bolig med heldøgns omsorg for en del av gjengangerne i Trondheim. Dette for å fortsette arbeid rundt den enkelte slik at etablering i egen bolig kan gå lettere.

Sluttord...

Vi mener at prosjektet Gjengangerteamet har oppnådd en god del resultater så langt, og bør fortsette som varig tiltak fordi dette ikke innbefatter nye stillinger eller økte budsjetter for de involverte sektorene, men en samhandling blant praktikerne som ønsker å bistå gjengangere! ○

Noen fra prosjektledelsen, fra venstre Torill-Beate Karlsen, Trondheim kommune, Tore Martinsen, leder vinningsteamet – etterforskere for gjengangere, Sør-Trøndelag politikammer og planlegger Arne Dahl, Trondheim fengsel.

Personalarbeid er en forutsetning for forsvarlig gjennomføring av varetekt og straff!

Innlegg av sentralt hovedverneombud Mette Salicath

Det unike med kriminalomsorgen som virksomhet og arbeidsplass er at vi er den eneste virksomheten i Norge som gjennomfører straff/frihetsberøvelse på vegne av samfunnet.

Likeverd, felles rettigheter og muligheter, ikke-diskriminering og likebehandling er sentrale verdier i strafferetten og kriminalomsorgen. Humane verdier, upartisk behandling, alminnelig anerkjente menneskerettigheter og respekt for menneskeverdet skal danne grunnlaget for kriminalomsorgens gjennomføring av strafferettslige reaksjoner.

Våre tilsatte forvalter mye makt over enkelt-individer hver dag, samtidig skal de tilsatte ivareta de verdiene vår virksomhet skal være tuftet på, noe som er en etisk krevende oppgave. Denne dualiteten kjenner de tilsatte på kroppen hver dag, samtidig som de skal mestre møter med medmennesker i vanskelige livssituasjoner og mestre vissheten om de vil kunne bli gjort til gjenstand for manipulasjon, og at vanskelige og sikkerhetsmessige utfordrende situasjoner kan oppstå når som helst.

Dette stiller store krav til profesjonalitet i alt arbeidet vi utfører i kriminalomsorgen. I det vesentlige klarer våre tilsatte og ledere på en rimelig god måte å være profesjonelle og å balansere på dualitetens knivsegg.

Men, vi har minst ett stort sort hull som truer vår profesjonalitet, de verdier vi skal ivareta og tilsattes sikkerhet. I fengslene våre er det etablert en praksis med bruk av vikarer uten fengselsskole i arbeid som krever fengselsskolen, uten at det er etablert en kvalitetssikret opplæring i henhold til de krav som stilles i de lover, forskrifter og retningslinjer som gjelder for kriminalomsorgen. Dette medfører både en økt risiko for avvik i varetekts- og soningsforholdene for innsatte/ domfelte og en økt risiko for forhold som kan medføre ulykkes-

og helsefare både for vikarene selv og for øvrige tilsatte.

Jeg vet at det på tross av sentral arbeidsgivers mangel på kvalitetssikring av vikaropplæring foregår ulike opplæringstiltak rettet mot vikarer ute på enhetene, problemet er at det ikke er noen overordnede rammer for hva opplæringen av vikarer skal inneholde verken hva temaer angår eller kvalitet til opplæring og instruktører, og i praksis varierer også både innhold og gjennomføringsgraden av opplæringen gjennom året på de ulike enhetene.

Som hovedverneombud er jeg naturlig nok mest opptatt av forholdene som angår de tilsatte, og har satt fokus på det når jeg har reist spørsmålet om en kvalitetssikret opplæring for vikarer overfor arbeidsgiver og politisk ledelse, men jeg ser også de etiske aspektene dersom det er slik at vikarene i liten grad er kjent med Straffegjennomføringsloven og de rammer den gir for vår virksomhet og våre tilsatte.

Arbeidsgiver har til en hver tid ansvar for at det er et forsvarlig arbeidsmiljø, det innebærer blant annet å gjøre arbeidstakerne kjent med ulykkes- og helsefaren som er forbundet med arbeidet, og sørge for at arbeidstakerne får den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig for å utføre arbeidet på en måte som ikke medfører uheldige belastninger. I de europeiske fengselsregler står det også: "før ansatte tiltrer tjenesten, skal de gis opplæring i sine generelle og spesielle oppgaver" og "ansatte som skal jobbe med bestemte grupper innsatte, for eksempel utenlandske statsborgere, kvinner, unge eller mentalt syke, skal gis opplæring i det spesialiserte arbeidet de skal utføre".

Å jobbe i kriminalomsorgen er å jobbe i en virksomhet med mange kjente risikofaktorer i forhold til trusler mot arbeidstakers liv og

helse; turnus, vold og trusler, uønskede hendelser av kritisk karakter (som brann, opprør, gisseltaking, selvbeskadigelse, selvmord), smittefare, et arbeidsmiljø der det er en konstant motstand og risiko for å bli utsatt for manipulasjon og utfrysning fra innsatte/ domfelte. Derfor har arbeidsgiver ansvar for å iverksette nødvendige tiltak for å hindre hendelser og redusere konsekvenser for liv og helse hvis hendelser oppstår. Ett viktig forebyggende tiltak vil være god opplæring av alle som skal jobbe i kriminalomsorgen.

Med de signalene som er gitt fra regjeringen gjennom en stortingsmelding, budsjett dokumenter og signaler om fremtidige driftsrammer er det en reell risiko for at arbeidsgiver vil fortsette sin praksis med bruk av "billigst mulig" arbeidskraft (les: vikarer uten fengselsskole i fengselsbetjentoppgaver) i uoverskuelig fremtid.

Og situasjonen med vikarer som etter hvert har så langt tilsetningsforhold at de får et stillingsvern og sikres fast ansettelse vil kunne øke, noe som i praksis vil innebære avvik fra prinsippet om bestått fengselsskole som krav for å kunne kalle seg fengselsbetjent.

I tillegg til ikke å ha tatt ansvaret for å etablere en kvalitetssikret standard for opplæring av vikarer i henhold til de krav som stilles i de lover, forskrifter og retningslinjer som gjelder for kriminalomsorgen, utviser også arbeidsgiver en manglende forståelse for de krav Arbeidsmiljøloven stiller når et verneombud varsler om forhold som kan medføre ulykkes- og helsefare. Som sentralt hovedverneombud har jeg ved flere anledninger undret meg over i hvor liten grad KSF synes å ta sitt ansvar som arbeidsgiver, nå sist ved ikke å respondere på hovedverneombudets varsler i forhold til mangelfull opplæring. Mangelen på respons har medført at jeg har sett meg nødt til å sende et varsel til Arbeidstilsynet om dette forholdet.

Det er kriminalomsorg som er faget vårt, straffegjennomføringsloven setter standarden for hva straffegjennomføring er i Norge. Det er de tilsatte som utfører straffegjennomføringsfaget, arbeidsmiljøloven og andre bestemmelser setter standarden for arbeidsmiljø i Norge.

Personalarbeid er ingen støttefunksjon, det er en forutsetning for forsvarlig gjennomføring av faget! Dersom arbeidsgiver virkelig mener at de tilsatte er kriminalomsorgens viktigste ressurs, er det nå på høy tid at det får uttrykk i praktisk handling. Ved at alle sikres nødvendig opplæring, øvelse og instruksjon i forhold til de arbeidsoppgaver arbeidsgiver forventer at den enkelte skal løse og kjennskap til de kjente risikosituasjoner våre tilsatte må påregne å kunne møte i arbeidshverdagen, og etablerer en balanse mellom oppgaver og ressurser.

Som ved alt arbeid er det hva man faktisk gjør - og ikke det man sier man skal gjøre - man blir målt på, så min oppfordring til arbeidsgiver nå er: **"opp til bevis"!** ○

Til sentralt hovedverneombud

Svar fra ekspedisjonssjef Marianne Vollan

Først vil jeg understreke at jeg er helt enig i at kriminalomsorgens ansatte er vår viktigste ressurs og at det er svært viktig med opplæring og kompetanse hos alle som arbeider i kriminalomsorgen.

Dessverre har det tatt for lang for Kriminalomsorgens sentrale forvaltning å besvare Sentralt hovedverneombuds henvendelse, men jeg kan forsikre at et svar vil komme. Selv om henvendelsen burde blitt håndtert tidligere, så rokker ikke dette ved det faktum at det gjøres mye vedrørende bemanningens helse, miljø og sikkerhet i kriminalomsorgen.

Vi er i gang med en bemanningsanalyse i etaten og en utrulling av et internkontrollsystem. KSF vil nedsette en arbeidsgruppe som skal se på hvilke HMS-rutiner som mangler i etaten. Dette vil også innbefatte felles HMS-rutiner for opplæring av vikarer som må tilpasses lokalt. Sentralt verneombud skal delta i denne arbeidsgruppen. Rent generelt forutsetter Kriminalomsorgens sentrale forvaltning at all opplæring i kriminalomsorgen foretas etter de bestemmelser som gjelder for etaten.

I tillegg til bemanningsanalysen som er iverksatt, men ikke slutført, kartlegger vi omfang og bruk av ufaglærte vikarer. Vi innhenter også opplysninger om hvilken kompetanse de vikarene som jobber i etaten, har, og hvilken opplæring de har fått. Dette kan være nyttig informasjon for arbeidsgruppen når den skal etablere felles rutiner på feltet. ○

INNSETTE I NORSKE FENGSEL

Kompetanse gjennom utdanning og arbeid

Rapport nr 1-2010 utgitt av Fylkesmannen i Hordaland, 84 sider

Våren 2009 ble det gjennomført en undersøkelse for å kartlegge de innsattes utdanningsbakgrunn, arbeidserfaring, utdanningsønsker, utdanningsaktiviteten i fengslene og de innsattes vurdering av fengselsundervisningen. De ble også bedt om å rapportere sin kompetanse på områdene lesing, skrijving, matematikk og ikt foruten om de mener de har lærevansker.

Undersøkelsen er utført av fagsjef Ole-Johan Eikeland, Eikeland forskning og undervisning og professorene Terje Manger og Arve Asbjørnsen, Universitetet i Bergen etter oppdrag fra Fylkesmannen i Hordaland. Den er en oppfølging av de landsomfattende

undersøkelsene i 2004 og 2006. Metoden var spørreskjema som ble distribuert til alle innsatte over 18 år i norske fengsler en uke i mai 2009. 2065 svarte, det gir en svarprosent på 63,7.

Noen funn:

- En av ti innsatte har ikke fullført grunnskolen (disse vil kunne få rett til videregående opplæring når grunnskole er fullført).
- Fire av ti innsatte over 24 år har rett til videregående opplæring dersom de søker om det.
- Nesten ni av ti innsatte har ikke fullført videregående opplæring.
- Jo yngre de innsatte er, jo mer sannsynlig er det at de ikke har videregående opplæring eller høyere utdanning.

- Nesten halvparten av de innsatte tar utdanning eller kurs i fengselet.
- 71,4 prosent ønsker utdanning i fengselet.
- Innsatte ønsker mer yrkesrettet opplæring.
- Norske innsatte ønsker i mindre grad utdanning i fengselet enn utenlandske innsatte, spesielt de fra Asia og Afrika ønsker utdanning.
- 73,1 prosent er fornøyd med utdanningen som gis i fengselet, men jo høyere utdanning de holder på med, jo mindre fornøyd er de med utdanningen/opplæringen som blir gitt i fengselet.
- Litt over en av ti innsatte har ikke vært i arbeid.
- Seks av ti innsatte som har vært i arbeid, har hatt ufaglært arbeid. ○

Rapporten er presentert av G.R. Fodstad, KSF

Forslag til landsverneplan for Justissektoren er på høring

Det er lagt vekt på at utvalget skal vise bredden og variasjonen i sektorens bygninger, og markere viktige hendelser og utviklingstrekk. Utvalget er foretatt gjennom et samarbeid mellom Justisdepartementet, Statsbygg og Riksantikvaren, senere også Forsvarsbygg. Planen fordeler seg med 14 eiendommer under domstolene, 22 under politiet, 96 under kriminalomsorgen og 27 under samfunnsikkerhet og beredskap.

Hensikten med høringen

Høringen er "intern" og skal bidra til å kvalitetssikre og forankre innholdet i planen, omfanget av vernet og det videre arbeidet. Sentralt i høringsdokumentene er fakta om eiendommene og lokale forhold. Vi ber høringsinstansene nøye vurdere dette ut fra sitt lokalkjennskap. Videre ber vi om innspill

dersom verdifulle anlegg/deler av anlegg er uteglemt og eventuelle kommentarer vedrørende verneforslaget, for eksempel mulige konsekvenser i forhold til nåværende og planlagt bruk av eiendommene.

Høringsprosessen

Forslaget ble sendt på høring 15. mars.

Høringsfrist: 15. juni 2010.

Det bes om at det sendes inn koordinerte/sammenfattede innspill fra Domstolsadministrasjonen, Politidirektoratet, den enkelte av kriminalomsorgens regioner og Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap.

Etter en gjennomgang av høringsuttalelsene sendes forslag til landsverneplan til Riksantikvaren. Planen skal danne grunnlag for eventuell fredning i henhold til kulturminneloven,

og gi en oversikt over eiendommene som sektoren i samarbeid med riksantikvaren vil foreslå vernet på annen måte.

Du finner høringsmaterialet på Justisdepartementets hjemmeside på regjeringen.no ○

Forskjøvet innføringsplan for KIKS

Kriminalomsorgen implementerer i disse dager et nytt hjelpemiddel for internkontroll på områdene HMS, informasjonssikkerhet og straffegjennomføring. Systemet heter KIKS (Kriminalomsorgens internkontrollsystem).

Tekst: Knut Borgmo, HMS-koordinator

For å imøtekomme pålegg fra Arbeidstilsynet, skulle innføringen av dataverktøyet vært ferdig 1. april. Sluttinnføringen er nå utsatt til november, og søknad om utsatt frist er sendt.

27 koordinatorene innen fagområdene har i løpet av høsten og vinteren hatt opplæring i bruk av systemet, og utrulling og opplæring av enhetsledere, koordinatorene, avviksbehandlere og verneombud skal være ferdig før sommeren.

Fra august begynner opplæringen av sluttbrukerne, og innen utløpet av november skal alle tilsatte i kriminalomsorgen kunne benytte systemet til å finne frem i gjeldende bestemmelser og rutiner på områdene HMS, informasjonssikkerhet og straffegjennomføring samt kunne melde avvik i systemet.

Det er også utarbeidet egne fagopplæringsmoduler for HMS og informasjonssikkerhet som alle tilsatte skal igjennom i løpet av høsten 2010. *Lykke til med innføringen av KIKS!*

Kriminalomsorgens arbeidsmiljøpris for 2009

For å markere hvor viktig det er å jobbe aktivt med HMS og arbeidsmiljø deler Det sentrale arbeidsmiljøutvalg i kriminalomsorgen (SAMU) ut en årlig arbeidsmiljøpris. Prisen er et diplom og kr 50 000,-.

Tekst: Knut Borgmo, sekretær for SAMU

Arbeidsmiljøprisen kan tildeles en enhet, avdeling eller gruppe som har iverksatt konkrete tiltak på arbeidsplassen for å fremme arbeidsmiljøet. SAMU vil i sin vurdering legge vekt på kandidater som har bidratt til nytenkning og kreativitet. Prisen kan også tildeles for langvarig innsats for et godt arbeidsmiljø.

Forslag til kandidater til Arbeidsmiljøprisen 2009 sendes innen 30.april 2010 til:

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning v/
SAMU
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

eller til sekretæren i SAMU på e-post:
knut.borgmo@jd.dep.no

For at SAMU skal kunne gjøre en god vurdering av kandidatene, må forslagene inneholde en begrunnelse for hvorfor kandidaten bør få prisen, samt en beskrivelse av:

- Hvordan ideen til tiltaket oppsto
- Hvem som tok initiativet til tiltaket
- Beskrivelse av tiltaket
- Hvem som har vært med på gjennomføringen
- Hvilke resultater tiltaket har medført

Kriminalomsorgen region sørvest

Stavanger fengsel

Sissel Dahl Asbjørnsen, fengselsinspektør personal og HMS

Bernt Endresen, fengselsinspektør, engasjement, sikkerhet

Tonje Knoph Rødseth, fengselsbetjent

Ted Bakke, fengselsbetjent

Tone Usken Meling, fengselsbetjent

Bjarte Notvik, fengselsbetjent/
fast avløser

Kriminalomsorgen region øst

Halden fengsel

Fengselsførstebetjenter/teamledere:
Gry Christel Cindahl, Freddy Hansen
Tone Stene Ingul, Stein Bismo,
Ann Kristin Olsen, Petter Dalebn,
Lars Ole Toft-Sørensen

Fengselsførstebetjenter i turnus:
Geir Kristiansen, Aina Fredriksen,
Line Adriana Pedersen, June Stien,
Freddy Gustavsen, Ole Jørgen Beck,
Hans Fredrik S. Evensen, Trond Jørstad,
Arve Tømmerberg

Faget i fokus

Sett av dagene 9. og 10. juni til den 12. Faget i fokus-konferansen.

Den holdes som vanlig på KRUS. Invitasjon med program vil bli sendt ut.

Elektronisk kontroll

Fra fengsel til fotlenke

Prøveprosjektet med elektronisk kontroll er godt inne i sitt andre år. Tall for 2009 viser at nærmere 800 saker ble iverksatt, og kun 27 domfelte ble overført fengsel etter brudd på vilkår. KSF er fornøyd med erfaringene med prosjektet så langt, men oppfordrer til økt bruk av overføring fra fengsel til elektronisk kontroll.

Tekst: Rådgiver Marianne Kylstad Øster, KSF

Av alle sakene som blir iverksatt med elektronisk kontroll, er kun 10 % delgjennomføring. Det er et mål at denne andelen skal økes, og det antas at det er et stort potensial for slik økning. Dette er i tråd med stortingsmeldingens føring om økt bruk av straffegjennomføring i samfunnet, og en kontrollert og god utslusing fra fengsel i tråd med tilbakeføringsgarantien. Evalueringer fra andre land viser at delgjennomføring gir en bedre sosial situasjon for domfelte og lavere risiko for tilbakefall til ny kriminalitet.

Nytt regelverk

Fra 1. mars 2010 trådte nye regler i kraft som kan bidra til å øke andelen delgjennomføring. Tidspunkt for første mulige overføring fra fengsel til elektronisk kontroll har tidligere vært etter at halvdelen av straffetiden er gjennomført, men er nå endret til 1/3 gjennomført straffetid. Dette utvider målgruppen som kan overføres fra fengsel, i tillegg til at flere gis mulighet til å utnytte en større del av den potensielle gjennomføringstiden med fotlenken.

Elektronisk kontroll kan være et viktig ledd i en god soningsprogresjon, gjerne etterfulgt av overføring til § 16 1. ledd (hjemmesoning uten fotlenke) og prøveløslatelse med møteplikt. I de tilfelle der domfelte ikke blir innvilget prøveløslatelse på 2/3 tid, kan elektronisk kontroll i denne perioden være et faglig godt og sikkerhetsmessig forsvarlig alternativ.

For øvrig gjelder fremdeles kravet om at det kan gjenstå maksimal fire måneder til forven-

tet prøveløslatelse, at domfelte skal bosette seg i et av de seks prøvefylkene (Oslo, Vestfold, Hedmark, Rogaland, Sogn og Fjordane og Troms), ha tilgang til egnet bolig og en form for sysselsetting.

Det er viktig at de ansatte i fengslene er kjent med ordningen, og gir de innsatte tilstrekkelig informasjon og mulighet til å søke i god tid før en overføring kan bli aktuell. Informasjon om ordningen, regelverk, brosjyrer og søknadsskjema fås fra regionskontorene eller ved henvendelse til KSF. I tillegg finnes informasjonen på kriminalomsorgens nettsider.

Utvidet kapasitet i Oslo og Rogaland

Pågangen av søkere til elektronisk kontroll har vært særlig stor i Oslo og Rogaland, og kapasiteten på 22 fotlenker har vært for liten til å dekke etterspørselen. Kombinert med den stramme varetektssituasjonen med umiddelbart behov for flere soningsplasser, ble kapasiteten i disse fylkene øket med 20 plasser fra 1. januar 2010. 8 nye stillinger ble tilført som følge av denne økningen. Den totale kapasiteten for hele landet er nå 150 plasser til enhver tid. ○

KRIMINALOMSORGEN

Aktuelt for kriminalomsorgen

Utgiver
Kriminalomsorgens
sentrale forvaltning
Postboks 8005 Dep,
0030 Oslo

Ansvarlig
Ekspedisjonssjef Marianne Vollan

Redaktør
Grethe Rødskog Fodstad, KSF
telefon 22 24 55 88 telefaks 22 24 55 90
e-post: grethe-rodskog.fodstad@jd.dep.no
via etatsnettet: Fodstad Grethe (Justisdept)

Kontaktutvalg Kriminalomsorgsavdelingen
seniorrådgiver Suzanne Five,
Utviklingsseksjonen
rådgiver Kjersti Lehmann,
Juridisk seksjon

Kontaktpersoner regionalt nivå
Frode Isaachsen, Region øst
Birgitte Skjørshammer Wang,
Region sør
Liv Henly, Region nordøst
Björg Lindebø, Region sørvest
Øystein Hauge, Region vest
Synnøve Sørland, Region nord

**Bestilling av abonnement/
adresseendring:**
forværelset i KOA/KSF
telefaks 22 24 55 90
telefon 22 24 55 81/31

Redaksjonen avsluttet
12. april 2010

Manusfrist nr. 2/2010
26. mai 2010

Utgivelsesplan 2010
Uke 11, 24, 41 og 50

Opplag: 4500
Nr 1/2010, 20. årgang

Forsidefoto: